

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/209/2018
Identifikačné číslo spisu: 3216204275
Dátum vydania rozhodnutia: 19.11.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3216204275.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. A., bývajúceho v A. N. A., M. XXXX/X, zastúpeného advokátkou Mgr. Evou Ivančovou, so sídlom v Bánovciach nad Bebravou, M. R. Štefánika 55/2, proti žalovanej M. X., bývajúcej v C., Q. XXXX/X, zastúpenej advokátkou JUDr. Margitou Kytnarovou, so sídlom v Topoľčanoch, Sv. Cyrila a Metoda 4595/18, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 4C 236/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 14. augusta 2018 sp. zn. 6Co/356/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bánovce nad Bebravou rozsudkom z 30. mája 2017 č. k. 4C/236/2016-91 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca voči žalovanej domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom bytu a podielu na spoločných častiach a zariadeniach domu, v ktorom sa byt nachádza, bližšie označených vo výroku rozsudku (ďalej ako "predmetný byt" alebo ako "dar"). Žalovanej voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Pri rozhodovaní o veci samej vychádzal z toho, že strany, žalobca ako darca a žalovaná ako obdarovaná, uzatvorili 27. marca 2012 formou notárskej zápisnice darovaciu zmluvu a dohodu o zriadení vecného bremena bezplatného doživotného práva bývania a užívania darovaných nehnuteľností žalobcom. Žalobca sa domáhal vrátenia daru a určenia svojho vlastníckeho práva k darovaným nehnuteľnostiam tvrdiac, že žalovaná sa k nemu správa tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Súd prvej inštancie ale konanie žalovanej, spočívajúce v odpojení vodomerov a obmedzení prívodu vody do žalobcom užívaného bytu, vyhodnotil tak, že toto nevykazuje známky hrubého porušenia dobrých mravov vzhľadom na to, že žalobca si dlhodobo od roku 2014 neplnil svoju povinnosť platiť za služby spojené s užívaním bytu, tie platby uhradza (aj v čase žiadosti žalobcu o vrátenie daru) za neho žalovaná. Konanie žalovanej súd označil ako radikálne riešenie v snahe chrániť si svoj majetok a nenavyšovať sankcie, ktoré hrozili v dôsledku neplatenia poplatkov spojených s užívaním bytu. Súd konštatoval, že pre vecné bremeno spočívajúce v doživotnom bezplatnom práve

užívania a bývania platí, že oprávnený z neho uhradza svoju vlastnú spotrebu, energie a služby spojené s užívaním bytu. Pri opačnom výklade by mohla nastať situácia, že žalobca by si mohol do bytu objednať nadštandardné služby a žalovaná by bolo povinná za žalobcu tieto nadštandardné služby platiť.

2. Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 14. augusta 2018 sp. zn. 6 Co 356/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovým stavom súdu prvej inštancie aj s jeho právnym posúdením a poukázal na jeho odôvodnenie. Pokiaľ žalobca namietal, že z darovacej zmluvy a dohody o zriadení vecného bremena mu nevyplýva povinnosť platiť platby za služby spojené s užívaním bytu, odvolací súd poukázal na to, že žalovaná sa zriadením vecného bremena vzdala jedného z vlastníckych atribútov - práva vec užívať v prospech žalobcu, a to bez nároku na odplatu. Bezplatné právo bývania a užívania podľa odvolacieho súdu automaticky neznamená ale povinnosť vlastníka uhrádzať za oprávneného z vecného bremena náklady spojené s užívaním nehnuteľnosti, pokiaľ nie je stranami dojednané inak. To, že žalovaná pristúpila k zmluve o výkone správy má znamenať len to, že žalovaná ako vlastníka zodpovedá za plnenie platieb spojených s užívaním bytu vo vzťahu k správcovi, resp. poskytovateľovi služieb.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobca podal dovolanie dôvodiac, že «v konaní pred Krajským súdom v Trenčíne ako súdom druhého stupňa došlo k vade uvedenej v ust. § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., ktorá zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu». Žalobca za nesprávne právne posúdenie považuje to, že «odvolací súd sa stotožnil s rozsudkom prvostupňového súdu a posúdil správanie sa žalovanej voči žalobcovi len v časovom momente od 09. 11. 2016 do 12. 12. 2016, pričom odpojenie prívodu vody v byte trvalo až do 10. 01. 2017 a súd toto konanie žalovanej vyhodnotil tak, že nie je v rozpore s dobrými mravmi ... odvolací súd vyhodnotil vzájomné správanie sa žalobcu a žalovanej v rozpore s ust. § 630 Občianskeho zákonníka. Pri posudzovaní správania sa žalovanej (obdarovanej) a žalobcu (darcu), vychádzal súd z princípu vzájomnosti, ale správanie sa žalobcu vyhodnotil ako závažnejšie negatívne správanie ako správanie sa žalovanej voči nemu. Súd neprihliadol k tomu, že správaním žalovanej (odpojenie prívodu vody žalobcovi na 2 mesiace) došlo k nepomerne iným následkom na strane žalobcu. U žalobcu bolo porušené subjektívne právo riadne užívať byt na základe oprávnenia z vecného bremena. Vzhľadom na povahu správania sa sestry k bratovi, ktorý ako 67-ročný zostal 2 zimné mesiace bez vody je toto správanie sa hrubým porušením dobrých mravov». Podľa žalobcu odvolací súd nesprávne posúdil aj otázku, ktorá zo strán sporu bola povinná platiť poplatky spojené s užívaním bytu v prípade užívania bytu na základe zmluvne zriadeného vecného bremena. Žalobca za rozhodnutie dovolacieho súdu, od ktorého sa odvolací súd odklonil pri riešení uvedených právnych otázok, označil rozhodnutie dovolacieho súdu z 27. mája 2007 sp. zn. 2Cdo/108/2007. Z týchto dôvodov žalobca navrhol dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná navrhla dovolanie odmietnuť ako procesne neprípustné, resp. ak dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je prípustné, navrhla ho zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie,

patri do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (viď napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

7. Aj za účinnosti Civilného sporového poriadku treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie ani podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 92/2012).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

10. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016 a 6 Cdo 113/2017).

11. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 CSP. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a odmietnutiu dovolania, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 186/2016) a súčasne musí byť aj preukázané, že skutočne ide o niektorý z predpokladov prípustnosti dovolania (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne).

13. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o

právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

14. Žalobca v dovolaní uviedol, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Pre právnú otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej odvolací súd už určitú právnú otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

15. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017, prijaté ako judikát R 71/2018).

16. Odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) ako dôvod prípustnosti dovolania sa «viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky» (pozri Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1382).

17. V prejednávanej veci sa odvolací súd neodklonil pri riešení dovolateľom namietanej právnej otázky od rozsudku dovolacieho súdu z 27. mája 2008 sp. zn. 2 Cdo 108/2007, ale práve naopak, dôsledne vychádzal z jeho všeobecných právnych záverov, týkajúcich sa uplatnenia princípu vzájomnosti.

18. V uvedenom rozhodnutí dovolacieho súdu je totiž, okrem iného, uvedené, že «Z citovaného zákonného ustanovenia (ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka, poznámka dovolacieho súdu) vyplýva, že predpokladom úspešného uplatnenia práva darcu na vrátenie daru nie je akékoľvek nevhodné správanie sa obdarovaného alebo len samotná jeho nevďačnosť, ale také správanie sa, ktoré s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu možno kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pri posudzovaní, či určité konkrétne správanie sa obdarovaného možno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov, treba pritom vychádzať z princípu vzájomnosti. To znamená, že treba brať do úvahy a hodnotiť aj správanie sa darcu, zistiť či tento sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie sa nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade by sa totiž nemohol darca úspešne domáhať vrátenia daru,

lebo reakciu obdarovaného i keby bola taktiež nevhodná, nebolo by možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Išlo by v takom prípade o spoločensky nežiaducu vzájomnú komunikáciu medzi darcom a obdarovaným, ktorú by sotva bolo možné charakterizovať ako hrubé porušenie dobrých mravov zo strany obdarovaného. Výnimkou by bolo iba také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu.»

19. Na to, že pri posudzovaní správania obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie sa samotného darcu v tom zmysle, či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu (princíp vzájomnosti) upriamil pozornosť aj rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 218/2010, v ktorom dospel k záveru, že «Uplatnenie princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade sa darca nemôže úspešne domáhať vrátenia daru, lebo následnú (darcom vyvolanú) reakciu obdarovaného (i keby bola nevhodná) by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Výnimkou by však bolo také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu.»

20. V preskúmvanej veci odvolací súd tieto závery dovolacieho súdu dôsledne rešpektoval a nimi sa riadil. Skutkový stav, z ktorého odvolací súd vychádzal, a ktorým bol dovolací súd viazaný (§ 442 CSP), umožňoval podľa názoru dovolacieho súdu uplatnenie princípu vzájomnosti s následným právnym záverom, že za daných okolností nemožno správanie žalovanej hodnotiť ako dôvod na vrátenie daru.

21. Pokiaľ žalobca popiera, že v preskúmvanej veci, vzhľadom na ním tvrdené okolnosti veci, mali sudy riešiť otázku princípu vzájomnosti v jeho prospech, v podstate spochybňuje skutkové závery odvolacieho súdu. K tomu dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu pod príslušnú právnu normu, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri právnom posúdení veci však rieši právne otázky, nie skutkové, preto nemožno dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie veci odôvodniť spochybnením skutkových záverov odvolacieho súdu, ktorých riešenie predchádzalo riešeniu právnych otázok. Preto námietky dovolateľa týkajúce sa spochybnovania skutkových zistení a skutkových záverov boli právne nevýznamné.

22. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné.

23. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi. O náhrade trov rozhodol dovolací súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.